

Demokratipolitiskt program *2015*

Ämnespolitiskt program antaget av Centerstudenters förbundsstämma
17-19 april 2015, Linköping.

Programmet behandlar Centerstudenters syn på staten och
demokratins samt redogör för hur dessa bör fungera.

Makten nära dig

Sverige är av tradition en demokratisk stat med respekt för mänskliga rättigheter. Historiskt härrör detta från 1809 då vi gjorde oss av med kungamaktens envælde och lade grunden för en stark demokrati där
5 den offentliga makten utgår från folket. Ändå lever synen på Sverige som en enda enhet, där lokala och regionala förutsättningar dikteras statligt, vidare. Centerstudenter anser att Sverige är i behov av en demokratisk omstart.

Centerstudenter vill utmana centralismen. Centerstudenter vill stärka den svenska demokratin genom att
10 låta decentralisering och stärkt individuellt självbestämmande stå i fokus.

Demokrati måste byggas underifrån

Statens främsta uppgift är att skydda människors rättigheter. Det bästa sättet att organisera en stat är genom demokrati. En demokrati löper dock alltid risken att bli majoritetens förtryck av minoriteten.
15 Därför anser Centerstudenter att ett starkt minoritetsskydd behövs. Den minsta minoriteten på jorden är individen. De som förnekar individuella rättigheter kan inte påstå sig vara beskyddare av minoriteter.

Utformningen av demokratins spelregler bidrar i hög utsträckning till samhällets och medborgarnas förutsättningar att utvecklas. För Centerstudenter är delaktighet och de många medborgarnas inflytande
20 en viktig aspekt på de demokratiska arbetsformerna. De frivilliga mötesplatser som skapas när människor väljer att organisera sig i föreningsliv och liknande är viktiga hörnstenar för ett starkt samhälle. Staten är idag det centrala elementet i den svenska demokratiska maktstrukturen. Den lokala makten betecknas i bästa fall som lokalt självstyre. Centerstudenter vänder sig mot detta och menar att medborgarna samt de lokalt självstyrande enheterna utgör demokratins kärna. Det statsbygge och det samhällskontrakt på
25 vilket staten vilar behöver åtnjuta folkets förtroende. Centerstudenter anser att det styrelseskick som har bäst förutsättningar att erbjuda en demokratisk struktur byggd underifrån är federalismen.

Med federalismen som medel

Centerrörelsen har alltid betonat den enskilda människans inflytande och det lokala självbestämmandet.
30 Det upprop som låg till grund för partiets grundande, "Bröder låtom oss enas", skrevs av Carl Berglund i tidningen Landsbygden 1910, och innehöll stark kritik mot maktkoncentration och centralisering. Det finns en tydlig grön linje i engagemanget för kommunalt självstyre, regional demokrati och decentralisering och med inspiration från federalismen är det dessa begrepp som är centrala i Centerstudenters demokratisyn.

Federalismen är blott ett medel för att forma en välfungerande demokrati byggd underifrån med den enskilda människan i centrum. Ur ett svenskt perspektiv kan federalismens grundtankar bäst förverkligas genom mer decentralisering av makten i samhället.

40 För att skapa en balans mellan den centrala makten och den lokala, behöver den politiska såväl som den ekonomiska makten delas mellan kommuner, regioner och stat. Det är en förutsättning för att de regionala enheterna ska kunna hävda sin talan gentemot den centrala makten och för att det breda medborgerliga inflytandet ska kunna garanteras. För att säkerställa rättssäkerheten i hela Sverige ska det finnas tydliga regler för hur makten fördelas mellan olika nivåer. Vilka beslut som fattas var ska regleras i
45 grundlag.

Centerstudenter ser en betydelse av att stora beslut inte kan drivas igenom allt för lätt av en styrande majoritet. Därför förespråkar Centerstudent ett bredare beslutsfattande när det kommer till särskilt viktiga beslut, så som grundlagen, budget och försvar.

50

Lokalt och regionalt självstyre

Den offentliga förvaltningen måste organiseras effektivt, enkelt och tydligt. Kommunallagen sätter idag ramen för hur den kommunala demokratin får formas. Det är klokt att det i Sverige är reglerat att alla kommuner ska styras demokratiskt genom att grundläggande krav på den lokala demokratin finns i
55 grundlagen. Dagens kommunallag går dock för långt och detaljreglerar lokaldemokratin.

Centerstudenter anser att det ska vara upp till varje kommun att utifrån de grundlagsfästa demokratiska kriterierna utforma lokaldemokratin som de anser det vara lämpligt. Hur kommuner och regioner formar sin demokratiska organisation ska aldrig vara en nationell angelägenhet så länge organisationen är demokratisk.

60

Landets regionala beslutsnivå, som nu håller på att stöpas om från de gamla länen till nya regioner, ska inte formas av staten. Detta är en viktig princip. Landets regioner ska formas av medborgarna. Regionens kompetensnivå regleras i grundlag och det ska finnas en fri beskattningsrätt på varje nivå. Kommunernas och regionerna äger fritt att bestämma inom sina respektive kompetensområden. För att få ett fullt
65 genomslag måste vissa traditionella instanser, såsom länsstyrelserna, avvecklas i syfte att ge utrymme till mer effektiva och representativa instanser.

Grundlagen

- 70 Grundlagen sätter ramarna för den politiska makten och dess främsta syfte ska vara att befästa och skydda individens fri- och rättigheter. Centerstudenter vill ha en förändrad grundlag som speglar federalismens struktur. Genom en ny grundlag där det klart och tydligt framgår vilka kompetensområden kommunerna, regionerna respektive den centrala makten har, kan federalism tillämpas i praktiken.
- 75 Vår grundlag ska stadfästa de grundläggande rättigheterna för medborgare och andra enskilda. Möjligheten till en domstolsprövning i demokratifrågor är av avgörande betydelse för en fungerande och verklig maktindelning. Den enskilde måste kunna driva sin talan gentemot kommunen, regionen och staten. Centerstudenter vill därför införa en författningsdomstol.
- 80 Författningsdomstolen ska då prövning begärs pröva att nystiftade lagar inte står emot grundlag. En sådan domstol ska vara utformad så att den inte kan påverkas av politiska tillfälligheter utan värnar en decentraliserad maktstruktur och medborgarens rättigheter.

Valsystemet

- 85 Centerstudenter vill se ett mer rättvist och demokratiskt valsystem där den enskilda medborgarens röst ges större värde genom proportionella val med hela Sverige som en enda valkrets utan personvalsspärr till riksdagen. Jämka uddatalsmetoden bör avskaffas till förmån för en renodlad uddatalsmetod.